

Marie-Rose Morel, het grote misverstand.

Marcel Sel

©Marcel Sel en Un Blog de Sel, 2011.

(Eerst en vooral mijn excuses voor de talrijke taal- en spelfouten.)

Daar staan we dus. Strak tegenover elkaar, roepend, schreeuwend. Na de RTBF-reportage over de begrafenis van Marie-Rose Morel schreef een Vlaming op Twitter : «dit komt nooit meer goed». Later las ik een hoofdtitel in Het Laatste Nieuws «Walen misbruiken dood Morel» en dacht precies hetzelfde : dit komt nooit meer goed. Aan geen van beide kanten. En zo nadert de laatste paragraaf van de geschiedenis van België nog wat sneller. Op één weekeind tijd hebben wij daar radicaal tientallen bladzijden van afgescheurd. Wij hebben ze zelfs niet gelezen. Maar kon het anders ? En mag ik u even uitleggen waar het hier echt om gaat ? Want het gaat niet over Marie-Rose Morel. Ook niet over de mensen die haar blog en column leesden. Het gaat zelfs niet om de «afwezigheid» van medelijden in het Zuiden of bij de Waalse journalisten. Of dacht u écht dat de Waal een afschuwelijk, onmenselijke wezen was ?

Ik lees het al hier en daar : achter de reportage van de RTBF schuilt het verwijt dat «alle Vlamingen nazi's» zouden zijn. Indien u het zo begrijpt, bent u totaal naast de kwestie. Het gaat hier zelfs niet over de zogezegde «intensievere» Vlaamse collaboratie. Dat is voor een Waal verleden tijd. Eerlijk gezegd, de Francofoon ligt daar absoluut niet wakker van. Dat het nu de Walen zijn of de Vlamingen die het meest gecollaboreerd hebben kan hem vandaag geen bal schelen. On s'en fout ! Alleen dit : Walen weten heel goed wie Léon Degrelle was, en spugen dagelijks op zijn graf. Daarom verdragen ze niet dat er hulden worden georganiseerd voor zijn Vlaamse collega Staf De Clercq, of voor oud-strijders van de Waffen SS (of moet ik «Oostfronters schrijven om politiek correct te zijn ?) Zelfs al waren zij naïef of jong of nationalist. Want dat waren de Waalse SS ook. Toch worden zij niet gehuldigd.

De doorsnee Waal van heden is een soort van geboren antifascist. Hij is weliswaar daarom niet geneigd om openlijk te herkennen dat een van zijn bompas een voor Rex heeft gestemd. Hij ziet zich liever in een wittere licht — de Vlaming ook, toch ? Maar dat betekent niet dat hij blind is. Zo'n herkenning van de toenmalige actieve Waalse collaboratie hoeft in de Francofonie ook niet meer, want het dient tot niets : na de oorlog heeft de «Franstalige maatschappij» een grondige afkuis gedaan. Dat heette «l'Épuration». De zuivering. Niet alleen werden al degenen die met de bezetter gewerkt hadden aan de kant van de maatschappij gezet (al hadden zij maar passief gecollaboreerd), maar al de ideeën, al de sporen, al de mogelijke details van al wat te maken had met nazisme werden evenwel verworpen, voor de eeuwen der eeuwen, en samen weggesmeten in een doos van Pandora die tot nog toe niemand heeft durven heropenen, uitgezonderd enkele leden van de Belgische Front National. Maar die werden vlot voor de rechter gezet, werden vlot veroordeeld, en mochten gedurende een aantal jaren niet meer verkozen worden. Waarom denkt u dat de Franstalige extreemrechtse partij maar één zetel heeft in het parlement ? Dat is in de ogen van de Waal het resultaat van een dagelijkse waak.

De Waalse bevolking, die meer gecollaboreerd had dan de Vlaamse, maar die zich ook meet verzet had, heeft de straffe «repressie» niet alleen geaccepteerd, maar ook ondersteund. En de onrechtvaardige vonnissen erbij : er zijn toch duizenden keren meer onschuldigen gevallen tijdens de oorlog ! Een propere naoorlogse zuivering bestaat sowieso niet. Dus...

De erfenis hiervan is dat de «Franstalige maatschappij» een radicale semantische dichotomie heeft opgebouwd, waar je eender een democraat bent of anders een fascist (of een stalinist). Een nazi, dus. Dat werkt binnen de Franse politieke kader. Het werkt trouwens ook in Duitsland of in Engeland. Maar wanneer de Franstalige Belg zijn denkpatroon aan

Vlaanderen probeert aan te passen, botst deze manicheïsme tegen een heleboel andere waarden, verhalen, geschiedenissen.

In Francofoonland is deze dichotomie ingebouwd in de politieke cultuur, en alle partijen, uitgezonderd de extreem-rechtse partij, doen mee. Voor een Franstalige is dit broodnodig : het is een schild tegen alle ideeën die iets (zelfs bijna niets) te maken zouden kunnen hebben met nazisme, zo dat het nooit, maar echt nooit kan «herbeginnen». In de Franstalige antifascistische denkpatroon is dus geen plaats voor nuances. En daar gaat het om.

Omdat «onze» antifascisme ongenueanceerd is, konden «wij» de reactie van Vlamingen na het overlijden van Marie-Rose Morel moeilijk verstaan, laat staan een Franse hoofdredacteur die een paar maanden geleden in België is toegekomen. Maar dat de VRT daar aanwezig was, schot bij veel Franstaligen «carrément» in de verkeerde keelgat. Vandaar de straffe reportage. Deze Franstalige particulariteit had de VRT misschien moeten uitleggen vooraleer men de RTBF reportage aan de doorsnee Vlaamse toeschouwe toonde. Het onbegrip had veel kleiner geweest. Want het was helemaal geen reportage «tegen Morel», noch minder «tegen de Vlaming» (tenminste was het niet zo bedoeld), het was eigenlijk een vorm van zelfverdediging : weet je wel : zodra de «f» van fascisme zijn neus toont, zwaait de Waal met zijn ingebouwde antifascistische schild zonder zich zelfs de vraag te stellen «is het niet de 'f' van 'formidabel' ipv van de 'f' van 'fascisme'?» Mieux vaut prévenir que guérir, zeggen «wij».

Wat gebeurt er dan wanneer in de Francophonie een ex-parlementslid van een extreem-rechtse partij met heel veel moed haar kanker bestrijd en heel veel moeite doet om haar eigen belevingen openlijk te delen met andere vrouwen, die zich dankzij haar blog en voorbeeld niet meer eenzaam voelen, en haar uiteraard zeer dankbaar zijn ?

Niets.

Neen, er gebeurt niets. Zij zou «bij ons» geen media-aandacht krijgen. Zolang zij een extreem-rechtse mandataris zou zijn, zou zelfs amper over haar ziekte worden gesproken, en zou ze al nooit op TV verschijnen. Nooit. En

wanneer zij haar partij zou verlaten, dan zou ze haar al dan niet fatale strijd teken kanker anoniem moeten voeren. Dat een krant haar daarna een column zou geven is absoluut ondenkbaar. Ja, zo is dat in het Zuiden. Een «wij» zijn zeker dat het beter zo is, omdat het ook in Frankrijk zo is, en in een aantal andere landen waar extreem-rechtse partijen nooit boven 15% zijn geraakt.

Het is al schofferend voor een Francofoon wanneer een Vlaming het woord «repressie» gebruikt voor de naoorlogse zuivering. Degene die zo'n woord gebruikt is voor een Waal of een Fransman duidelijk een fascist. Dat komt misschien omdat de Francophonie rijk is aan Joodse artiesten, TV presentatoren, regisseurs, schrijvers. Ze worden wel niet als «een gemeenschap apart» gezien, zoals de Hassidische Joden in Antwerpen, maar als Franstaligen, Fransmannen. Daarom is (gelukkig) iedere Franse, of Franstalige TV toeschouwer regelmatig geconfronteerd met series en films met betrekking tot de deportaties, de oorlog, en uiteraard de Shoah. De empathie van de Fransen met de slachtoffers van de Holocaust is in mijn ervaring veel groter dan in Vlaanderen.

Het woord «collaboratie» brengt bij een Franstalige concrete beelden mee van de «kogel shoah», van de gaskamers, van de ovens. Een collaborateur is voor een Waal iemand die sowieso op een bepaald moment een Joodse familie heeft verklikt. En degene die in een partij durft te stappen waar maar één negationist werkt, en niet onmiddellijk luidop roept «deze negationist is een vuile smeerlap die buiten ons gebouw moet gesmeten worden», is gedoemd, nazi, fascist.

Voor veel Franstaligen is de negatie van de Shoah even erg als een kindermoord. Want met de rouw voor de Joodse kinderen die «daar» geslacht werden, zijn «wij» nog niet klaar. En hoewel de Walen ook heel racistisch kunnen doen tegenover muslimes én Joden (maar dan wel niet in de politiek), hebben ze de indruk dat men aan de Vlaamse de Holocaust als een verre evenement beschouwen. Iets vanuit het verleden, maar zonder bepaalde consequenties voor de toekomst. Voor veel Franstaligen is de Holocaust integendeel het meest belangrijke evenement sedert de dood van Jezus. Zij kunnen daarom in geen geval verstaan dat

een TV programma een kok voorstelt met een forel in de buurt van de vakantieplaats van de gruwelijkste moordenaar aller tijden. Of zelfs dat men «zoiets» bedenkt. Ja, lijkt misschien overdreven. Ik heb de teaser van «Plat préféré» aan een Duitse vriend getoond. Reactie was «Diese Menschen sind total verrückt». Hij had het over de VRT, uw publieke zender. Is dit niet de moeite om daar even over na te denken ?

Totalitarisme laat zich pas openlijk zien wanneer het al te laat is. Dat is «onze» standpunt in Wallonië, Frankrijk, zeker in Duitsland. Dus zodra «wij» een teken van fascisme zien, zelfs iets dat op zichzelf geen kwaad kan, roepen we luidop «fasciiiiiiiisme». Ja dus, ik ook. Het kan ridicul klinken, maar wij zeggen «le ridicule ne tue pas.» Om compleet te zijn zou men moeten toevoegen : «le fascisme, lui, il tue.» Principieel vind ik dus dat de RTBF reportage geen journalistieke fout was. Alleen weet ik ook dat de zaken niet zo eenvoudig liggen in Vlaanderen. Ik ken de geschiedenis van de Vlaamse Beweging, en een bewonderaar van Conscience en Daens. Maar ik weet ook dat de Vlaamse Beweging stilletjes aan evolueert, en ik merk dat radicale collaborateurs één per één uit de kast «gevaarlijke nazi's» worden gehaald en in een dodelijke stilte naar de kast «Vlaamse helden» worden verplaatst. August Borms, bijvoorbeeld. Of Cyriel Verschaeve. Of erger.

Door alles wat iets te maken heeft met de collaboratie in éénzelfde doos te steken, waar ook de Holocaust ligt, is de Francofoon dus niet in staat om de zeer ingewikkelde en genuanceerde banden tussen vlaams-gezindheid en collaboratie te begrijpen, en nog minder te accepteren. Dat moet inderdaad bijgestuurd worden. Maar aan de andere kant is de Vlaamse tolerantie tegenover een collaboratie die heden bijna exclusief wordt voorgesteld als Vlaams-nationalisme (terwijl zij dat gedeeltelijk was, maar zeker niet exclusief), veel te groot. De salonfähigheid van het Vlaams Belang was al te vergaand voor Franstaligen. Een «heldin» (aldus RTBF) maken van een ex-lid ervan is dan nog straffer (vanuit Waalse hoek gezien, natuurlijk). En vandaag is het blijkbaar voor de VRT onmogelijk de VVB te verwijten dat zijn vlag jaarlijks te zien is op de erebetoon aan August Borms. Voor de VRT een Vlaams-Nationalist, omdat hij Vlaanderen verdedigd zou hebben,

voor de RTBF een nazi, omdat er talrijke foto's zijn van zijn meetings met jonge Vlaamse SS'ers, van zijn speeches onder een swastika, van zijn contacten met Duitse nazi's, en wij zoeken nog een aantal clichés van zijn bezoek in de dodelijke IG Farben fabriek van Auschwitz-Birkenau.

En hier staan wij dus, Belgen. Met publieke televisiemaatschappijen die twee totaal verschillende interpretaties hebben van de 65 jaar geleden beëindigde wereldoorlog ! Stel je voor, zeg ! Zestig jaar later zitten wij op totaal verschillende paden. In één land ! En om weer op hetzelfde pad te komen, moeten wij een afspraak maken op het punt waar we in 1946 stonden, even bespreken hoe wij het samen beter zouden kunnen doen, en een nieuwe weg leggen. Zo niet, dan gaan we elkaar nog een pak keren schofferen ! En zal de Waal of de Vlaming door de andere nog een aantal keren worden verdacht van onmenselijkheid. Tot wij op een dag beslissen dat wij niet meer samen kunnen leven. Echt niet meer !

Okéé, ik rijk mijn hand. Komt u even samen met mij op «mijn» pad ? Met «onze» kijk. Wat is er dus zaterdag «bij ons» gebeurt ? Wat hebben de Franstaligen gezien en gevoeld ? Wij hebben natuurlijk wel gemerkt dat het overlijden van Marie-Rose Morel voor veel Vlamingen een emotionele gebeurtenis was. En wij hebben gesnopen dat het voor haar, voor de familie, vrienden en nog meer voor de kinderen een tragedie was. En wij hebben begrip voor het verdriet van Bart De Wever die een heel goeie vriendin heeft verloren. En niemand, ook geen RTBF journalist, kan zo'n begrafenis bekijken, van zo'n jonge moeder, zonder empathie te hebben voor haar, voor de familie, voor de vrienden.

Maar «onze» cultuur heeft in «onze» hersens een alarmsignaal geplaatst. En hoe humaan en meelevend wij ook zouden willen zijn, kunnen wij dat signaal niet zomaar laten bellen. Eerlijk gezegd, toen ik de beelden op de VRT zag, voelde ik me niet goed. Ik stond daar met een onmogelijk equatie : mag ik dergelijke gevoelens hebben voor Rose-Marie Morel zonder mijn doos van Pandora open te doen ? Mag ik de rouw van een ex-lid van een extreem-rechtse partij respecteren, terwijl het volgens mijn denkpatroon mijn rouw voor de kinderen van de Holocaust schendt ? Neen, ik heb hier niet gezegd dat ik Rose-Marie Morel

als een nazi beschouw. Zij niet. Filip Dewinter wel, maar Rose-Marie Morel niet !

Maar zoals ik het zei luidt bij ons de alarmbel heel vroeg. En ik mag wel weten dat Rose-Marie kon beschouwd worden als de «linkse» vleugel van de extreem-rechtse partij. Ik mag ook weten dat de radicalen haar van de partij bijna (en op een walgelijke manier en moment) weggesmeten hebben. Ik kan zelfs weten dat het Vlaams Belang dank zij haar erfenis nu misschien op sterven na dood ligt — en dat is een goede zaak. Ik kan ook nog weten dat wat zij in de laatste maanden van haar leven gedaan heeft voor andere kankerpatiënten echt formidabel was. Maar ik weet evenwel dat zij haar ideaal, haar engagement nooit heeft verworpen (en gelukkig nog zou ik zeggen, want daar stond ze voor : iemand die trouw was aan de idealen waar ze in geloofde.) Ook al was dat niet te vergelijken met het hatelijke racisme van Filip Dewinter, toch ben ik voor mijn eigen gedwongen om haar geen blanco cheque te geven. Ik mag niet vergeten dat zij Roeland Raes op TV heeft verdedigd. En ze mag nog gezegd hebben dat zij Roelands negationisme niet deelde, deze simpele verdediging was al te ver voor «ons».

Dus kan ik niet, mag ik niet rouwen, mijn geweten laat mij dat niet toe, terwijl mijn ziel mij daartoe leidt. Ik sta dus vast. Wat kan ik doen ? Ik moet kiezen. En beide keuzes hebben hun nadeel. In beide gevallen maak ik eigenlijk een fout. En dat is zo voor veel Franstaligen. Dus ook voor «onze» regionale zender.

Je zou zeggen : waarom heb je niet gezwegen ? Waarom dan wel een reportage op de RTBF ? Dat was inderdaad misschien nog de beste manier. Zwijgen. Maar de Vlamingen zouden ons dan verweten hebben geen aandacht te hebben besteden aan hun «heldin» (aldus RTBF). En de vraag luidde voor «on» toen nog luider als : «mag ik de Vlaamse media zo'n evenement laten promoten ? Is dat niet dodelijk voor onze samenleving ? Is mijn waardensysteem als Belg — dus post-nationalistische democraat in mijn denkpatroon — niet aan het imploderen, voor mijn ogen, op dit televisiescherm ?» En mijn antwoord alsook dat van de RTBF was : «neen : wij moeten ons zeg hebben. Wij moeten luidop zeggen dat het voor ons niet kan.»

Maar is dat niet gevaarlijk voor België, voor onze samenleving ? Misschien. Maar voor mij is het leven in een land waar een ex-extremist (zelfs gematigd) zo'n media-cover krijgt niet mogelijk. Tenminste niet zonder daar tegen te reageren. En Antwerpen ligt vandaag nog altijd in mijn land, België.

Versta me goed. Niemand heeft iets tegen de vrouw Marie-Rose Morel, laat staan tegen de moeder, de verliefde, de brui, of de kankerpatiënt. Iedereen beseft dat zij de mooiste mogelijke (privé) begrafenis en hulde moest krijgen. Zo mooi mogelijk, zo juist mogelijk. Maar vanuit Franstalige ogen mocht de media daar wel niet aanwezig zijn. En van zodra er media-cover is geweest, in 2009, was de Franstalige reportage op termijn onvermijdelijk. En die kon alleen onbegrijpelijk zijn voor de Vlaming want die kon alleen maar ook uitleggen wie Marie-Rose Morel was geweest. In welke partij zij had gezeten. En waarom een dergelijke ceremonie ondenkbaar was in Wallonië. Kortom, van de dag waar de VRT voor het eerst een reportage uitzond over de ziekte van Marie-Rose Morel (en toen was zij nog een bekende figuur van het Vlaams Belang), kon het niet anders dan met een mediaclash eindigen tussen onze twee gemeenschappen. De vraag die hier gesteld wordt is centraal : mag men een extreem-rechtse partij als een normale partij behandelen in de media ? Moet men niet oppassen wanneer men privé- en politieke activiteiten mengt ? En verder nog : is het een goede idee om politiciers op een kwis uit te nodigen ? Een debat, misschien ?

Ik hoop dat de Vlaamse lezer nu beter verstaat dat het hier eigenlijk niet over Marie-Rose Morel gaat, maar over een totaal omgekeerde kijk op de maatschappelijke waarden in beide Belgische halve-maatschappijen. Waardoor de clash. Deze repetitieve misverstanden tussen de twee hoofdgemeenschappen is in een duaal land eigenlijk een permanent explosieve toestand, waar de ene, in een zelfverdedigingsreflex de andere zijn zogezegd «min of meer fascistische neigingen» verwijt, uit onbegrip. En waar de andere zich verdedigt door de ene te verwijten dat hij hem ongenueanceerd alweer een «nazi» heeft genoemd, ook uit onbegrip.

Zaterdag is de bom ontploft. Ik weet niet of het nu nog goed kan komen. Maar Vlamingen, is

het nu niet tijd om een nieuwe mix te proberen ? Om in plaats van steeds verder uit elkaar te varen — waarbij de banden tussen onze twee bootjes steeds dunner worden — eens te proberen weer dichterbij elkaar het onweer voorbij te steken ? Samen door de crisis ?

Tot zover dus mijn eerste poging, mijn eerste brug. Tot binnenkort.